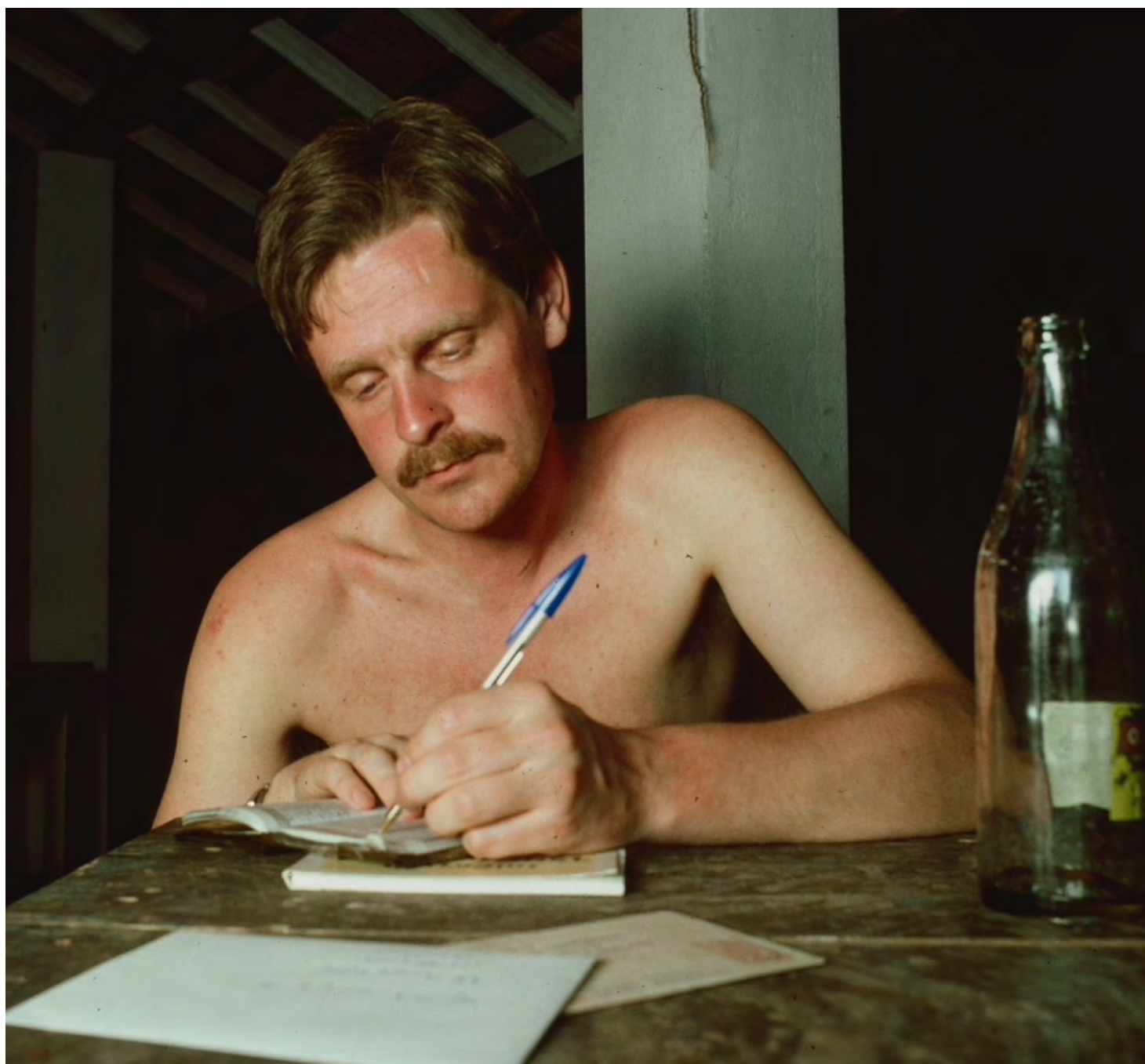

Resebrev Nr 37

2-12 mars 1982

MOSKVA-COLOMBO -GINTOTA-MATARA

Inledningen på min sexmånaders resa i Sydasiens som frilansjournalist. Första tre månaderna reste jag med fotografen Helge Rubin. För med sovjetiska flygbolaget Aeroflot med ett dygns uppehåll i Moskva. Tillbringade sedan en månad i Sri Lanka, varav 14 dagar i huvudstaden Colombo. Mjukstart med sol och bad i Hikkaduwa, men sedan ut på reportageresa. Besökte inledningsvis ett Sida-finansierat landsbygdsutvecklingsprojekt i Matara för att därefter resa till djungelområdet där ursprungsbefolkningen veddhas lever. Mer om det i resebrev 135.

80°

81°

82°

SRI LANKA

REFERENCE

- Roads (motorable) ---
- Railways ---
- Air Ports ○
- Rest Houses & Guest Houses ●
- Botanical Gardens ●
- Irrigation & Colonisation Schemes ---
- Basket & Hat Making ●
- Hotels ★

MOSKVA

Tisdag 2 mars 1982

Avfärd från Sverige – mellanspel i Moskva

Klockan är 23.50. **Helge** och jag befinner oss på Hotel Sheremetyevo vid flygplatsen i Moskva. Resan är i gång, de senaste dagarnas stress inför den har smält bort sedan vi in- kvarterats här på hotellet strax efter klockan 22, och ätit torr kycklingmåltid i restaurangen, förbättrad genom en flaska sovjetisk Riesling (pris 5 dollar till kyparen).

Vi träffade en intressant dansk tjej, Hon var *tvindare*, det vill säga medlem i Tvind-rörelsen – en organisation skapad av ett danskt vänsterkollektiv på Jylland på 1970-talet i syfte att erbjuda en alternativ pedagogik. Man startade Den Rejsende Højskole, och medlemmar i rörelsen grundade U-landshjälp från Folk till Folk (UFF). Tjejen vi talade med var på väg till Guinea-Bissau i Västafrika för att diskutera med regeringen där om ett av Tvinds projekt med skolbyggen.

Därtill hade vi sällskap med en tjej från Sri Lanka, som jobbar och är gift i Danmark, nu på väg hem till släkten. Hon liksom vi ska åka vidare med samma plan härifrån imorgon klockan 23.25. Vi måste stanna ett helt dygn här utan att få lämna hotellet, ty sovjetvisum fick vi aldrig fastän vi sökte om det i förra veckan. Helge ringde sovjetiska ambassaden idag innan vi lämnade Lund, bara för att få veta att de inte kände till vår ansökan, och dessutom skulle det ha hanterats av en resebyrå.

Här på hotellet bor förresten ett gäng från Sydjemen, som aldrig verkar ha varit utomlands förr, nu på väg till partiskola i DDR.

Måndag 1 mars 1982 – dagen före avresan

Utelåsta från lägenheten

Helge som är fotograf och varit min arbetskamrat på Ystads Allehanda övernattade hos mig på Råbygatan. Han kom på kvällen som blev lätt dramatisk och kunde ha slutat illa. På kvällen gick vi ut för att äta mat på Carlssons. När vi sedan gick tillbaka hem upptäckte jag att jag glömt ta med nyckel så vi var utelåsta.

Och detta just på kvällen innan vi skulle iväg tidigt. Måste därför snabbt få tag på vännerna **Håkan** och **Meltem**, läkarparet som ska hyra min lägenhet sex månader från imorgon, för de har fått min reservnyckel. Men hur få tag på dem nu sent på kvällen? Jag hade inget telefonnummer till dem.

Ringde i stället **Karin Gustafsson** på Merkuriusgatan, för där skulle Håkan och Meltem övernatta i väntan på att flytta in på Råbygatan. Hon visste så klart var de befann sig, nämligen på bio (**Hasse Alfredssons** film *Den enfaldige mördaren* – underbart bra film som jag själv såg i förrgår kväll).

Räddande änglar med nyckel

Vi rusar då till biografen och är där klockan 22:20. Just precis när filmen var slut och publiken strömmade ut. Där fanns verkligen Håkan och Meltem och de blev våra räddande änglar, de följde med oss till Råbygatan och öppnade dörren åt oss.

Än mer dramatisk är att indiska ambassaden dröjt med att skicka tillbaka mitt pass med beviljat sex månaders indiskt visum. Jag ringde ambassaden några dagar innan och förklarade att jag måste ha passet innan vår avresa tisdag 2 mars.

Det lovade dem mig, och jag kunde inte annat än att lita på deras löfte. Och så så skedde också, det levererades som expessbrev till Råbygatan i grevens tid på måndag 1 mars – en dag före avresan – på morgonen klockan 07:30.

Tisdag 2 mars 1982

Dygnslång väntan för transitpassagerare

Vi steg upp halv 9 i morse till en vacker strålande solskensdag, och vi hade bråttom att röja upp i lägenheten. Klockan 11 kom pappa **Arne** med bil och hämtade oss. För till Neptunusgatan där mamma Gerd förberett en härlig avskedslunch, stekt potatis, korv o ägg.

Därefter – klockan 12 – körde Arne och **Gerd** oss till Malmö och vidare med Limhamn- Dragörfärjan till flygplatsen Kastrup. Vi checkade in och lämnade vårt bagage och hann sedan med att fika med föräldrarna.

Klockan 15.30 for vi iväg med sovjetiska flygbolaget Aeroflot till Moskva för vidarebefordran Colombo, Sri Lanka. I solskenet kunde vi beskåda Ystad och Bornholm från luften, men resten av färden såg man inte marken på grund av moln. Vi landade på Moskvas aerodrom klockan 19.55 lokal tid – två timmars tidsskillnad gentemot Sverige.

Som transitpassagerare utan visum fick vi inte lämna flygplatsen utan placerades vi i en särskild vänthall tillsammans med andra transitpassagerare som skulle övernatta. Noterade att flygplatsen var extremt ödslig. Så småningom hämtades vi till transithotellet på flygplatsen och fick ett rum.

Vårt plan till Colombo avgår först onsdag klockan 23:25. Därför har vi ett helt dygn att tillbringa dagen med att skriva en skivrecension och skicka till min nuvarande tidning, utomordentliga Hallands Nyheter. Därutöver läsa, **Thomas Bibins** bok om Sri Lanka, och resehandboken om Indien, "*India, a survival kit*". På torsdag når vi så slutmålet Colombo. Men redan nu känns det skönt, resan är verkligen i gång.

SRI LANKA

3 – 7 april 1982

Ettap 1: Colombo – Hikkaduwa–Gintota–Matara

En första rapport från den tropiska hettan i Sri Lanka. Det var som att stiga in i en bastu när vi steg ur flygplanet på Colombos internationella flygplats Katunayake i torsdags 4 mars klockan 12.30. Härligt var det därför när vi några timmar senare kunde kasta oss i det tempererade Indiska Ocean-vattnet.

De första två nätterna bodde vi förorten Dehiwala, söder om Colombo, i ett fashionabelt område, där vi bodde i privat inkvartering, hos en välbärgad katolsk tamilsk familj.

I Colombo kontaktade vi med **Susantha Goonatilake**, chef på forskningsavdelningen på Folkbanken, landets största. Han har massor av kontakter, speciellt angående det svenskfinansierade och omstridda vattenkraftsprojektet i Kotmale som vi ska jobba med när vi kommer åter till Colombo.

För nu gör vi först en rundtur i södra delen av landet. Vi börjar vänja oss vid värmen, men givetvis är det svårt att bara hux flux förflytta sig till ett så annorlunda klimat. Vi lämnade Colombo på lördag 6 mars och tänkte ta tåget söderut, men vi fann att tåget var smockfullt med passagerare.

Snorklade i Hikkaduwa

Vi for istället med buss den vackra vägen längs kusten och hoppade av i turistghettot Hikkaduwa, 5 mil syd om Colombo. Tog in på ett billigt hotell och därefter hade vi en underbar eftermiddag att simma i det varma havet. Fick låna snorkel och cyklop, och gled sedan fram och beskådade myllret av liv under vattenytan.

Det straffade sig dock. En timmes snorkelsim bland korallerna i Hikkaduwa var mer än tillräckligt för att jag brände ryggen och benen. Jag skulle naturligtvis ha haft en t-shirt på mig .

Hjärtligt mottagna i Gintota

Övernattade i Hikkaduwa, och dagen därpå – som var en söndag – besökte vi en av många vänner jag lärde känna under min tidigare resa i Sri Lanka 1976 och sedan brevväxlat med, nämligen **Jayanthi Pushpalatha**, som bor i Gintota, mellan Hikkaduwa och Galle. Vi for med buss till Gintota, och frågade sedan oss fram och vi hittade familjens hus.

Där blev vi hjärtligt mottagna av Jayanthi och hennes familj, och hade det enormt trevligt. Mycket sång och dans på kvällen, med alla släktingar och några grannbarn deltagande. Bodde en natt där, innan vi i går tog bussen vidare till Galle, och sedan till Matara på sydkusten. Ryggen håller på att bli OK, men i gengäld har jag blivit förkyld – näsan bara rinner – och magen fungerar bara med kolsuspension.

Tisdag 9 mars 1982

Vi befinner oss i Matara på Lankas sydspets, huvudort i distriktet med samma namn. Klockan är strax 22, fläkten går på högvarv i taket,. Fönster och dörr är öppna, när vi sitter i vårt rum på detta lilla billiga hotell (15 kr – 50 rupees/natt. Det ligger bara ett par hundra meter från stranden, så där har vi badat i två dagar (efter solnedgången för min del på grund av brännkadad rygg), och tio minuters promenad från centrum med busstation och bron över Nilwala Ganga.

Svenska biståndsorganet SIDA finansierar helt och hållet ett distriktsutvecklingsprojekt här i Matara. Det ska vi göra repotage om. Kotmale-projektet slukar 80 procent av allt svenskt bistånd till Sri Lanka. Mataraprojektet som innehåller en mängd småskaliga projekt tar det mesta av resten.

I går besökte vi därför distriktsutvecklingskontoret här i stan, och blev mottagna av **S. Amarasekara**, biträdande chef. Han presenterade hela projektet. I dag på förmiddagen, på sin fritid – det är helgdag i dag – buddhistisk fullmånes-dag, ställde han upp med kontorets jeep, och körde oss till en växtodling några mil inåt land. Där ska man förädla fram bättre varianter av kaffe, bananer och andra smärre grödor. Därefter besökte vi en nybyggd skola för jordbruksträning, också en del av projektet.

I morgon är han i Colombo, men vi ska då få tala med hans kollega, Mr. **Mahinder**, och han troligen kan arrangera ett besök till en kooperativ tefabrik 50 kilometer norrut, som vi gärna vill titta på.

Otänkbart i Sverige

Tänk om motsvarande skulle hänt i Sverige. Två indiska journalister kommer på fredag eftermiddag oanmält till ett svenskt kontor, och chefstjänstemannen ställer upp och ägnar lördagen åt att resa runt med dem. Otänkbart.

Härifrån ska vi ta en buss direkt till Mahayangana, norr om Badulla uppe i höglandet. Där i djungeln lever de sista Veddahs, ursprungsbefolkningen i landet, ca 120 personer som nu hotas av tvångsflyttning då regeringen ämnar göra nationalpark av området.

Därefter via gamla fina kungastaden Kandy, besöka vänner i Dambulla, Narammala och Negombo, åter till Colombo.

Kotmale och repatrieringsavtal

Nästa tur planerar vi att återvända till höglandet, men då till Kotmale-projektet och till teodlingarna kring Hatton. I ett skamligt avtal mellan Sri Lanka och Indien 1974 ska 100 000-tals tamilska plantagearbetare av indisk härstamning, tvingas flytta till Indien, det kallas repatriering. Vi ska också bestiga pilgrimsberget Adam's peak, heligt för såväl buddhister, muslimer som kristna.

27 mars planerar vi att fara med båten från Talaimannar till Ramreshwaram i Indien. I övrigt mår vi bra. Hoppas ni skickar brev till Poste Restante, vi uppskattar verkligen att få brev. Helge med sina kameror hälsar till er, och det gör också mannen med skrivmaskin (men som inte köpt papper att skriva på).

LARS EKLUND

Under lång tid framöver kommer det om- diskuterade Kotmaleprojektet att sluka större delen av det svenska biståndet till Sri Lanka. Men i skuggan av detta kolossa- la kraftverksbygge som Sida säger sig ha tvingats in i, går en mindre del av bistånds- pengarna till utveckling av landsbygden. Något som tidigare sagts vara ett av hu- vudmålen för biståndet till Sri Lanka.

Mjölkkon är också bistånd till Sri Lanka

Hamalatha är en av de lyckliga kvinnorna på Sri Lankas landsbygd som fått ta del av den lilla biståndskakan vid sidan av jätteprojektet Kotmale. Hennes egen kossa Rathee förser familjen med sex liter mjölk om dagen.

Mönstergården vid lantbruksskolan Johnydale visar möjlig- heterna för utbildade bönder att ta vara på och bruka jor- den väl. Ett rum och kök är idealet för en mindre familj.

Elevhemmet vid Kirimetimulla är inte färdigbyggt. Elever- na från närbelägna byar är de enda som än så länge jobbar vid skolan.

Utsikt från en av de väldiga tunnarna vid Kotmale där vatt- et från dammen till tunnarna, 7 km längre bort, kommer tt forsa fram.

Sedan 1979 har Sida varit med om att finansiera ett brett upplagt program för att utveckla Mataradistriktet i södra delen av landet. Det är ett stort distrikt som sträcker sig från kusten med fiskebyar och kokospalan- tagar, ända upp till höglandet och te- plantagerna på 1.000 meters höjd.

I byn Kalugalahena i höglandet träffar vi Hamalatha, en ung kvinna på 26 år som bor med sina föräldrar och sju syskon i ett litet hus vid lands- vägen. För ett år sedan gick Hamala- tha i likhet med så många andra lan- kesiska ungdomar arbetslös, och hela familjen levde på den magra lön som pappan får som snickare. I ett land där inflationen och levnadskostna- derna stiger för varje dag, och där den konservativa regeringen succes- sivit skurit ned de sociala förmåner- na, var läget mycket bekymmer- samt.

Bistånd till självhjälp

Men i dag har situationen föränd- rats för familjen. Förra sommaren valdes Hamalatha ut av en kvinnoor- ganisation att få chansen till att skaf- fa sig en mjölkko. Här kommer det svenska biståndet in i bilden, ty en del av det statliga distriktsutveck- lingsprojektet i Matara, som Sida stödjer, är just att ge starthjälp åt ungdomar som vill satsa på en mjölk- ko eller på värphöns, köpa en syma- skin eller anlägga en köksträdgård.

Hamalatha som tidigare aldrig sysslat med djur fick en kortare ut- bildning, och därefter fick hon köpa en mjölkko till subventionerat pris. Egentligen kostade den 2.750 rupier (1 kr=3 rupier), men Hamalatha kunde få banklån för hälften – och den andra hälften svarar svenskt bi- stånd för.

Fördubblad familjeinkomst

I dag ger Hamalathas ko, Rathee, sex liter mjölk om dagen. Foder sam- lar Hamalatha på ett litet stycke land som familjen äger några kilometer från byn. Hon skär också gräs längs landsvägen och tar med sig till Ra- thee som står i ett enkelt stall med tak av palmblad.

Två gånger om dagen mjölkar hon för hand och går sedan med mjölken till marknaden i Deniyaya, det när- maste större samhället.

Sex liter mjölk betyder 15 rupier om dagen, 450 i månaden, att lägga till familjekassan. Tidigare levde man på pappans 400 rupier per må- nad.

Det är därför inte underligt att det är med betydande stolthet Hamala- tha visar oss också en kalv som hon nu har skaffat. I sinom tid ska även den ge mjölk och ytterligare förbät- tra ekonomin.

– Tidigare hade dessa flickor det besvärligt, men nu är de lyckliga, be-

rättar Mahinda Jayasekara som le- der distriktsutvecklingsprojektet i Matara. Hittills har ett 70-tal unga kvinnor fått möjlighet till denna hjälp till självhjälp.

I Mataraprojektet ingår 45 större projekt, och en mängd mindre. Det gäller allt från att rusta upp vägnätet i distriktet, stödja kooperativa te- fabriker och odling av nya grödor till att utbilda frivilliga hälsorådgivare.

Svenska synpunkter

Sida finansierar Mataraprojektet med fem miljoner kronor per år. Egentligen skulle det svenska stödet ha avslutats i fjol, men har förlängts till i år. Även om arbetet helt och hål- let styrs av Sri Lanka självt och det inte finns någon svensk personal an- ställd lämnar dock Sida råd och syn- punkter genom sitt kontor i Colombo samt genom en särskild rådgivare som är knuten till det lankesiska mi- nisteriet för planförverkligande.

Distriktsutvecklingsprojektet i Ma- tara är inte det enda i Sri Lanka. Red- an i mitten av 1970-talet, under Siri- mavo Bandaranaikes regeringstid, sökte Sri Lanka pengar från Värds- banken för att utveckla Kurunegala- distriktet norr om Colombo. I dag är projektet där en modell för hur lik- nande projekt ska kunna sättas i gång i alla landets distrikt.

Mest jordbruk

Eftersom Mataradistriktet är ett utpräglat jordbruksområde i Sri Lan- kas "våta" zon är det naturligt att den största delen av alla satsningar i projektet gäller jordbruket.

– Vi satsar på att jordbruksmar- ken ska utnyttjas effektivare och att öka produktiviteten, som i dag är låg i distriktet. Det säger S Amaraseka- ra som är biträdande projektledare.

Det är ont om jord så här är ingen plats för nyodlingar. I stället har vi anställt jordbrukskonsulenter (agri- cultural extension workers) som bor ute i byarna, och var och en har ett område som omfattar ca 900 famil- jer.

Dessa konsulenter har till uppgift att lära ut effektivare brukningsme- toder och locka bönderna att satsa på nya grödor. Särskilt i södra delen av distriktet är ägorna mycket små, ofta mindre än 1/4 hektar, men ge- nom att utnyttja marken väl för frukt och grönsaker går det att klara en fam- ljl.

På den nya lantbruksskolan Johny- dale i Kirimetimulla, ett par mil norr om Matara, som Sida bekostat, har en demonstrationsgård anlagts. På en tomt som inte är större än 1/8 hektar kan man se just vilka möjlig- heter som står till buds. Kokospal- mer växer över hela tomt. För- utom att de ger kokosmjölk, kopra, rep och mycket annat så erbjuder de

skugga åt odlingen därunder. Och den består av bananträd, mango, pa- paya, lök, tomat, bönor, chillies, kaffebuskar och peppar som klänger längs palmerna.

Huset mitt på tomten, ett modell- hem på ett rum och kök, är byggt av saltorkad lera på en stomme av trä. Taket utgörs av palmblad. Bakom huset finns ett enkelt hönsstall i två våningar, där familjen ska kunna ha värphöns, och slutligen finns två bi- kupor.

Tidigare utbildade

Hit till Johnydale kommer småod- lare från hela distriktet för att ge- nomgå kurser. Framför allt är det ti- digare utbildade män och kvinnor från byarna som man vill nå. Och in- tresset är enormt. Över 1.000 perso- ner sökte till de månadslånga kurser- na, som alldeles nyligen har kommit i gång. Deltagarna får undervisning i bl a allmän jordbrukslära, djursköts- sel och trädgårdsodling.

– Vår förhoppning är att de ska återvända till byarna som bättre jordbrukare. Genom våra jordbruks- konsulenter följer vi sedan upp hur det går för dem.

Det berättar skolans rektor, agro- nom R A Wijesena, som samtidigt till vår förvåning meddelar att det mes- tadelns är kvinnor som söker till kur- serna.

– På en kurs som pågår nu har vi åtta män och 23 kvinnor.

Lantbruksskolan är det största en- skilda företaget som ingår i distrikts- utvecklingsprojektet i Matara. Sida har anslagit tre miljoner rupier till skolbygget, som blivit kraftigt förse- nat p g a lavinartade byggnadskost- nader. Ännu är inte skolan helt fär- dig. Elevhemmet är inte klart, och så länge det inte är det kan skolan inte ta emot elever från avlägsna delar av distriktet. Likaså startar man inte de längre fyra-månadskurser som man planerar för dess. Till hösten lär dock skolan vara i full drift.

80 procent låst

De fördyrade kostnader som drab- bat skolan i Johnydale är dock ett in- tet mot bygget i Kotmale. Medan Si- das medverkan i det framgångsrika, småskaliga distriktsutvecklingspro- jektet i Matara upphör efter 1982, så förblir 80 procent av det svenska bi- ståndet till Sri Lanka låst under res- ten av 80-talet för att betala kraft- verksbygget i Kotmale.

Ett bygge som ska ge ström till in- dustrierna i handelsfrizonen och till turisthotellens fläktanordningar, men knappast till Hamalatha i byn Kalugalahena.

Text: Lars Eklund
Foto: Helge Rubin

2	3	4	5	6
Tisdag Ernst 61 82-03-02	Onsdag Gumborg 62 82-03-03	Torsdag Adrian 63 82-03-04	Freitag Tore 64 82-03-05	Lördag Ebbe 65 82-03-06
Flyg till Moskva	Flyg till Colombo, ankomst	Till Sri Lanka		Urtid i Hållskolan 70 rs. Nya Apr 10.15. LFF- markis när.
	Helt, helt. Med typisk björ kast i stan träffade Robin Buss Dehriade Privat inköpt, 100 rs dubbd.	Till Colombo 12.20	Badade p..	Jäg sademul dämnade Raj
Från Kastrup 15.30	Badade		Till Colombo gröenerade, posten, Bokhandel, Kopierbank, Suddhasthusna	(6. mörger) Kranen, son leler katolska kyrkorna, Till stationer Tog fullt, tog buss istället till Kotawa. Där äter lokalt annan plats Hindus rest. Så exp till Hållskolan
Till Moskva 19.55	Hela dagen hotellet i Moskva.	Vilade. 2 restaurang ö. nat.	Hem	18 19
	Fr. Moskva 23.25 till flygplats 21.30. På hotellet, gryggnormen på väg till Bissau. 2 boende i Sri Lanka.		Restaurang, bra mat - Helge. Helt på natten Bränd.	7 Söndag Ottilla 66 82-03-07 2 / Fastn Till jag under Puskpatatia, Sintta Ösennatung, ofas bakra ston.

Mars 1982

	8	9	10	11	12
	Måndag Filippa 67 82-03-08	Tisdag Torbjörn 68 82-03-09	Onsdag Edis 69 82-03-10	Torsdag Edvin 70 82-03-11	Freitag Viktor 71 82-03-12
		Helgdag-puja,			
8	Siwota- Matana	Matana,	Matana,	Matana-	Bibile-
9				Bibile	Mahyangana
10	dämnade Pusk- palattas vid 9.30.	8.00-12.00 jeep-färd, helt nysing (när jag)	heldagsfärd i jeep	lang, reg Gresser	Dambana
11	Buss t. Saller buss t. Matana	judskole, föreläsning, Myllsko-flek	Två be- föreläsning, Myllsko-flek	Canadensare i, löst stå hela dagen.	Government Round-table nudeam vedlas
12	Tourist Lodge.				Ywonne o Haus i Dav Gana.
13	Till d. skole-				
14	utvechling- restaurang			Resthouse	Veddas
15	(SIDA-stöd projekt), informeres.			Bibile	Walter, hån- tade pulvorna på Pilgrim's Rest Hem, ö. o.

COLOMBO

Avfärden stundar, testar nya reseskrivmaskinen hemma hos föräldrarna i Lund

Ankommit Sri Lanka och bor första kvällen invid järnvägen söderut från huvudstaden Colombo.

Sri Lankabilderna
© Helge Rubin

Hälsar på vänner, familjen Pusalatha i Gintota, som jag lärt känna på min resa 1976.-

Besökte landsbygdsutvecklingsprojekt stöttt av Sida i Matara på sydkusten.

